NEAR EAST UNIVERSITY
LIBRARY
1988 - LEFKOŞA

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

Mezuniyet Çalışması

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Ali Eftal ÖZKUL

HAZIRLAYAN:
Pelin YAYCILI
20021496

62 94 26 71 69

2006

NEAR EAST UNIVERSITY
LIBRARY
1988 - LEFKOŞA

İçindekiler

1- ÖNSÖZ.....2

2- RESİMLİ ROMAN'IN TİYATRO ÖZETİ.....3

3- RESİMLİ ROMAN'IN TİYATRO ÇEVİRİSİ..... 4-25

4- İNDENK.....26-28

5- RESİMLİ ROMAN TİYATRO'SUNUN ASIL METNİ

ÖNSÖZ

Üzerinde çalışmış olduğum eser, edebi bir tür olan piyes türüne girmektedir. Neşriyat itibariyle Resimli Roman şeklinde basılmıştır. Eserin yazarı Osmanlı'nın son döneminde yaşamış, Servet-i Fûnun Edebiyatı altında eserini zikretmiştir. "Sultan Selim Salis" adlı bu eser tahminimce tefrika halinde yayınlanmıştır.

Bu eser üzerinde benden yardımlarını esirgemeyen sevgili arkadaşım Nurcan Aras'a, Girne Millî Arşiv çalışanlarına bu eser üzerinde bana çalışma fırsatı sunan çok değerli danışmanım Yard. Doç. Dr. Ali Efdal Özkul'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

RESİMLİ ROMAN TİYATRO'SUNUN ÖZETİ

Bu piyeste Sultan Selim'in Yeniçeriler'e karşı verdiği mücadele anlatılmaktadır. Yeniçeriler İstanbul'u ele geçirmek isteseler de Sultan Selim bunun gerçekleşmesine izin vermez. Lakin Yeniçeriler İstanbul'a geçerler ve At Meydanı'nı işgal ederler. Sultan Selim bu zor durumdan kurtulmak için Yeniçeriler'in isteklerini kabul etmek zorunda kalır ve yanında olanlara kaçmaları için emir verir. Sultan Selim çok çaresiz kalır. Musa Paşa ile birlikte bu zor durumdan kurtulmak için plan hazırlarlar. Yüzlerce can verilir ve Yeniçeriler'e karşı verilen bu savaşın sonunda zafere ulaşılır.

SAYFA:1

RESİMLİ ROMANIN TİYATRO İLAVESİ NO:2

SULTAN SELİM SALİS
TARİHİ VE MİLLİ PİYES

MUHARRİRİ: ALİ HAYDAR EMİR

MABAD

Rabiler olmalı... Cenabı Allah'a malumdur ki ben milletimi habibi Ekrem'imim bir vediayi zi hayatı olmak üzere talak ki ettim ve o fikirle hareketten ayrılmadım... Frenklerin terakkitının söylediniz. Bize tatbikinden hasıl olacak iyilikleri anlattınız; derhal askeri, hazineyi ıslaha teşebbüs eyledim. Fakat bir damla olsun dökmedim, bu kadar mühim işlere rıfk ile muvaffak oldum. Şimdi de Allah'dan istihane ederim,

Refik Efendi - Padişahım: Tevif Allah'dandır. Fakat tarih uyumaz! Kulağı siz şeyleri de işidir! Gözü, görünmez muhakimatı de görür. Hafızası ila yevmül kiyam mihteviyatını muhafaza eder. Müfekkiresi israrane tatbik ve muhakime eder. Kararını adilane verir ve israrını ise ahlafa bırakır. Şu milleti mehruma için iktiham olunacak müşkülat, selatini izam arasında siz efendimiz müstesna bir mevki hazırlayacağına şüphe yok. Bize bütün sadık tebanızla beraber istirham ediyoruz ki bugüne kadar derece derece itila eylemiş olan şevket ve şekihi ikbaliniz bundan sonra damesuni zeval olsun... Bunun için biraz tehenni, biraz besiret, biraz sübat, ve ziyadesiyle cüret, şiddet... Mürüvet buyrulsun Padişahım! Bir hanin kabakçı hükümetin iki mühim rükmünü telef etti. Geldi, büyük derede erdu kurdu. Babıali üstlerine bir alay hızla göndermekten başka birşey yapmadı. Şimdi ise cemiyetleri bini aştı, saat ve saat ilerliyor... her rütbede kendilerini padaşlarından bir fırka karşılıyor. Bu gelişde yarın at meydanını tutacakları şüphesizdir.

Sultan Selim - Ne? Daha o cemiyet dağılmadı mı?

Refik Efendi - Hayır Padişahım! Bilakis gittikçe kesbi kuvvet ve hayat ederek geliyor! Belki bu dakikada kayıklarla İstanbul yakasına geçmişlerdir.

Sultan Selim - Ya! Demek iş bu derece vardı ha! Lakin ne istiyorlar? Eslatımın bozduğu işleri dizeltmeye çalıştığım için fenalık etmiş oldum?

SAYFA: 2

Refik Efendi - Padişahım! Beşeriyetin bir şubeyi setilesi vardır ki iblisin Hz. Kuran'dan kaçtığı gibi onlar tesailden uzaklaşırlar! Bu alem onlara her vakit bir sairimünsetid gibi görünmelidir. Hayır onların gözlerini kamaştırır! Fakat şer muhayyirlerini tenvi eder! Onlar ateşten hazer lazımdır. Çünkü yalnız kendisi yanıp bitmez; bakası mültesi olan şeyleride yakıp kül eder.

Sultan Selim - Lakin ne yapalım? Mesele pek mühim! Acaba bu adamlar ne istiyor?

Refik Efendi - Öyle zannolunur ki, onlar, mürettep bir plan üzere hareket ediyorlar onlarca metbu olan şey kim bilir, belki nizami cedidin refidir... Belki de...

Sultan Selim - Asla!

Refik Efendi - Fakat bu, acizlerinin bir hayal-i batılın alabilir. İhtimal ki...

Sultan Selim - Paşa nerede? Nerede kaldı?

Refik Efendi - Şimdi gelirler efendimiz! Şeyhülislam Efendinin konaklarında (mütebessim) ümüri devletin müzakeretin ile meşgul imişler!

Sultan Selim - Cenap Musa Paşa goyur tebbirli bir adam! Zaten bir güvendiğim iki kıbla onlardır!

Refik Efendi - Evet efendimiz! Bir gün gelişde eslati giramınızı takliden (gel bakalım topal sorbabaşı! Abdestin var mı?) demeye mecbur olmaması tevurrü eyleriz...

(Bir karin gelir)

Sultan Selim - Ne var?

Karin - Kaymakam Paşa huzuri hurmayumlarına şeref-i duyur için iradeyi saniyelerine müntasır!

Sultan Selim - Söyle gelsin (karin çıkar). Görüyor musun Refik? Senin zanların evhamdan ani! İsmi zikr olunan yerde bulunmak melekaye mahsus bir sıfattır.

Refik Efendi - Bir de şeytana (Musa Paşa gelir).

Musa Paşa - Kulunuzu celbi buyurmuşsunuz Padişahım! İşdeki aceleden istilal eyledim ki endişenaksınız. Halbuki mühim bir mesele katiyen yoktur, ve olamayacaktır! Tesiskerdeyi celaletiniz olan esakiri şahane bölükleri akayı nasıl muhafaza ettilerse, hukuk-i müktesiyeyi hilafedi de öyle müdafaa edecekler, hatta icab ederse o yolda vedai can etmeyi cana minnet bileceklerdir.

SAYFA: 3

Mülkü mesudunuzun herhangi bir ciyette zuhur edecek tehlikeyi şu vatana şu millete ibzal buyurduğunuz bi payan iyilikler karşılayacaktır. Müsterih olunuz Padişahım! Nizam-ı Cedide ehemmiyet veriniz! Ususi ile bu fakir ben denize itimat buyurunuz. Dünyanın bu en kuvvetli ve en azametli ordusu ile fethi kainata çıkacağımız güne kadar uzak değildir!...

Sultan Selim - Heyhat... Ben tevzii memleket fikrinde değildim ben ittiatı İslam'ın mümkün olduğunu da ittia etmiyorum. Zira itmiam etmişimdir ki Rumeli'nin en tebihi hududu Tuna'dır. Ve ecdadım O'nu geçmeyecek idiler! Memaliki mettuha iki deniz arasında, biraz eksik bir hatt-ı iktisat ile husula gelen o serhad tebihye mümdehi olduktan sonra, yapılacak en mühim iş, orada harb altından inerek imarı mülke çalışmak handa bulunan arazinin, hududi mütatasını kuvvetlendirmek, hükümetin bir noktaya çıkarmak olacaktır. Fakat böyle yapılmadı. Cihangirlik neşesi ile hükümetin mevcudiyeti kılına üzerinde muallak kaldı! O'nun da seyyiatını pek kanlı, pek müellem çektik. Şimdi hududi iümalımız rücat ede ede hattı terbiyeyi yaklaşdı. İşte bunun için katiyen, tevsiyi memalik fikrinde değilim... Diğerine gelince, bütün ruhi zemine yayılan müslümanları bir merkezi siyasete rabtı etmek bir tasavvuri dahi yandır. Fakat ancak tasavvurdur! Memati ehli İslam'ın dağınık olması İslamiyetin intisarına baiz olmuşdur. Müslümanlar hiçbir toprakta müfitlerine itba etmezler; her ülkede mühidlerini kendilerine tabi kılarlar. Bu cihetle cazibeyi dini mübin her memlekette bir merkezi ittihat bulur; zümreyi tevhid dembiden çoğalır. Zaten bu tabiattan gayrı kabildir; ve nizamı cedid alayları taarruz için teşkil olmamıştır. Onlar vakti hezerde aza işin temini ve teabımımın istiaratı ve emniyeti vazifesiyle müzevritter. Peki bu maksat nasıl oldu?

Musa Paşa - Ziyadesiyle Sultanım, yamakları yarı yoldan geri çeviren nizamı cedid değil kendi nedimetleridir.

Sultan Selim - Vay! Cemiyet geri mi döndü?

Musa Paşa - O'na cübbe yok cevdet mebaım, elhemdülillah mesele kapandı Cenabı Hakk başka kader göstermesin. (Serkatip Ahmet Efendi gelir)

Ahmet Efendi - Eşkiya onbinlere varan mevcudi ile bu yakaya geçmek üzeredir Padişahım!

Sultan Selim - Nasıl Musa Paşa?

SAYFA: 4

Musa Paşa - Hata yanlışlık

Sultan Selim - Tahkiki kolay Refik sen benim en serbest düşünen düşündüğünü en doğru söyleyen ve mütebetimsin. Git meseleyi tahkik et çabuk gel. (Refik Efendi gider) ah Paşa biliyorum biliyorum bütün bu fenalıklara sebep olan benim Hilmi'mdir. Yoksa böyle mi olurdu yarabbim.

Tahtının gasb etmek için mükelasını olduranlar mesut oldu Oruç Ali Sultan korkusundan azada kalmak için kardeşlerini ketedenler mesud oldu. Ben yine ben bir damla kan dökülse ömrüm oldukça ağlayacak fıtratta yaranmış bir adamım. Niçin en talihsiz ben oluyorum. Bir Selim yarabbim. Bir Selim (saliz) Atabehi uluhiyetine alnı açık kalbi pek çıkmaktan başka garesi olmayan bir aciz Padişah... Söyle söyle Ahmet niçin böyle oluyor. Herkesin bütün kabahatleri kendi kabahatleri kendi mefefkine isnat etmesi ne dereceye kadar mühikdır? Beni haremde kadın gibi büyüttüler. İlk namdaşımı muharebe meydanlarında erkek olmak üzere yetiştirdiler bu kabahat benim mi? O fazilet Yavuz'un mu (müttesil odaya girip kapıyı kapar)

Musa Paşa - Şevket Mabaat Efendimizin marazı tetehümleri son zamanlarda iyice tezahüt etti. Kalbi şahanelerine elem verecek hiç bir söz söylemesin yanlarında fimadat ahvali azaratan bahs olunmayacak! İsrar ile sorsalar bile hayırlı taraflar mevzu bahis edilecek. Hususi ile Refik Efendi tahkiki meseleye gitti. İhtimel fena haberlerle gelecek. Huzura katiyen çıkarılmamalıdır.

Hadi herkes vazifesi başına çekilsin. Ahmet Bey! Ahmet Efendi! Siz ikiniz zatı şahaneyi teftişden biran farığı almayın Padişahımızın her vakit eklini müteat buyurdukları zehrin miktarına son derece dikkat ediniz ve hatta mümkün oldukça unutturmaya çalışın. Dimağı şahanelerini en ziyade tahrib cümleyi asabiyelerini en ziyade tahrik eden bu dettici desem müdür.

Ahmet Bey - Zavallı Padişahımız, pederleri gibi siyah bağ biz gidiyoruz. Vicdanı olduğuna şüphe olmayan bütün emirlerinizi ifaya çalışacağız. Cenabı Hakk padişahımızı bize sizi padişahımıza bağışlasın (Musa Paşa'dan muada hepsi çıkar)

Musa Paşa - Amin fakat bu duanın badisine çocuklar sakallı sebiller vicdanı kim kaybetmiş ki Musa Paşa bulsun! Hem ne hacet. İşte Selim-i salisde vicdan var. Binaenaleh rahat yok... Fakat ondan başka herşey var. Alel husus para! Alel husus zeka ne ala? Hadise

SAYFA: 5

Maksata doğru uçar gibi koşuyor, padişah rücat ediyor! Bu kadar insan kalabalığı içinde yalnız ben varım. Herşeyi bilen herşeyi gören yalnız ben ha ha ha! Hoca Mümin Efendi bir Şeyhülislam talif edip millete hediye etti; benim de seriri saltanata acizane bir sultan borcum var! (sağ taraftaki hamili kapıya Esma Sultan gelir)

Esma Sultan - Demek ki maksat hasıl olacak gibi görünüyor.

Musa Paşa - O burada, siz? Fakat evet, subat, metanet her müşkili azad eder efendim. Avni bari ile (yavaşça) birader afiyetimizin Sultan Mustafa'yı rabi ünvarı ile, halifeyi rühi zemin alacağı zaman pek yakındır.

Esma Sultan - Ah... Acaba... Zavallı biraderim ne uyku, ne yemek, yalnız taht, bir taht! Lakin Abdülrahman nerelerde?

Musa Paşa - İhtilali idare eden O'dur efendim. Mustafa Efendiyi gönderdim. O'da hoca olmak sıfatıyla Yeniçerilerin dinine, taassubuna dokunacak vaizlerle işini ilerletmeyi sail ediyor.

Esma Sultan - Yukarı taraf ne alemde?

Musa Paşa - Öyle derin bir uykuda ki sarayın içerisinde dönen dolablardan bile bi haber. Her köşede tekritine dikkat edilmiştir. Bundan böyle malumatımız olmaksızın bir lafız işitmesi mümkün değildir. Cihad-ı sitte O'na doğru bir göz gibidir. Yalnız kendisi uyuyor. Ben denize şimdilik müsaade buyurunuz efendim. Az söylenecek fakat çok iş görünecek bir saatteyiz.

Esma Sultan - Beni bırakmamanızı rica ederim. Birşeye ihtiyacınız var mı?

Musa Paşa - Şimdilik yok! İlk müjdeyi işittiğiniz vakit birinci taksidin inayet buyrulacağına eminim. (Musa Paşa gider)

İKİNCİ TEMAŞA - AT MAYDANI

(Kıyakçı - Serkerde Muratzade Murat Efendi. Yeniçeriler ahali - Müradiler - Satıcılar)

NEAR EAST UNIVERSITY
LIBRARY
LEFKOŞA

Müradiler - (Taraf taraf mida ederek) Ey Ümmedi Muhammed dükkanlar açılsın herkes işi ile gücüyle meşgul olsun! Hiçbir kimseye zarar dokunmayacak. Herkes ocağını hümayişi altındadır.

Murat Efendi - Ey Yeniçeriler! Padiçahımız bütün arzularımızı kabul etmeye mehadırlar. Bana söyleyin buraya toplanmaktan maksat ne? Melik hislat hünkarımız ol emride bir cemiyet gönderdi

SAYFA: 6

Ve o cemiyeti Kazancı Mustafa Ağa takip etti. Siz hiçbirine sağlam cevap vermediniz. Ne istiyorsanız açık söyleyin!

Kapakçı - Ne istediğimizi pek ala biliyorsunuz. Neyse bir daha söyleyelim: Nizam-ı Cedid'in tefini istiyoruz.

Murat Efendi - Umum tarafından muharas mısınız?

Kapakçı - Evet öyle değil mi yoldaşlar?

Yeniçeriler - Nizam-ı Cedid'i istemiyoruz. Mecdisani istemiyoruz. Esakiri şahane kalksın.

Mustafa Efendi - Peki gidip Şeyhülislam Efendi'ye arz edelim...

Kapakçı - Durunuz bu kaçıncı arz efendi? Siz burada bizi oyalayıp vakit kazanmak istiyorsunuz. Bundan evvel dört kere arz ettiler. Birini de kulak asan olmadı. Sizi bir adım bile bırakmayız.

Mustafa Efendi - Fakat benim ne cümmür var!

Ali Çavuş - O işte setrin efendiler geliyor. Hayır inşallah (Ahmet Muhtar ve Aşir Efendiler gelir)

Aşir Efendi - Müjde müjde ey sadık askerler. Siz bu ümmetin yine göz bebeği kalacaksınız.işte fermanı Humayun. Halife hazretleri her türlü emelinizi kabul buyuracaklarını vaadediyorlar. Alın yüzünüze gözünüze sürün.

Umum - Okuyun okusunlar.

Ahmet Muhtar Efendi - Bu fermanı şahanelerinde padişahımız buyuruyor ki Devlet-i Osmaniye'nin askeri yalnız Yeniçerilerdir.

Umum - Yaşasın padişahımız.

Ahmet Muhtar Efendi - Kezalik Nizam-ı Cedid mugdadır.

Umum - Adalet adalet yaşasın padişahımız.

Ahmet Muhtar Efendi - mahiddisat kalkmıştır.

Umum - Deyaned deyaned yaşasın padişahımız.

Ahmet Muhtar Efendi - Cemiyetin bütün arzularını padişah bilmek istiyor. Cümlesini de isaf edecekleri vaad olunuyor.

Abdulrahman Ağa - (Kalabalık arasından defter defter)

Kapakçı - Buyrun hoca efendi hazretleri. Bu defterde isimleri yazılı olan şahıslar padişahımızın etrafını sardılar. Kendilerine dünyasını göstermediler. Bunları ölü diri mutlaka Şevket Mabad Efendimizden isteriz!

Ahmet Muhtar Efendi - (Defteri alır) Bunlar mı ya... Koca müşteratı devlet izacabı kaza ümmül beser: En başta İbrahim Ketuda

Kapakçı - Evet her işin başı bu adamdır

Ahmet Muhtar Efendi - Sonra bahriye hacı İbrahim Efendi

Kapakçı - Gizli sıtma

Ahmet Muhtar Efendi - Rikabu humayum ketutası Muhsin Efendi... Reis'ül Küttab vekili Ahmet Sati Efendi! İradı Cedid deftardarı Ahmet Bey! Darbhane emiri Ebubekir Efendi... Valide ketutası Yusuf Ağa... Enderun de Set katibi Ahmet Efendi... Mabeynci Ahmet Muhtar Bey... Postacıbaşı Şakir Bey... Unkapını Nayibi Lütfullah Bey. 11 kişi 11 mette mahkum... Bunları istiyorsunuz öyle mi? Peki! Kaymakam Paşaya göndereyim. Arzı atabeyi usra kılsın. Fakat şeriati Muhammedi namına rica ederim; başka güne tecavüzade meydan vermeyiniz! Ocağın şan ve şerefini mecce muhafaza ediniz. (ve gider)

Kapakçı Mustafa Çavuş - (Mustafa Efendi) Hoca Efendi! Böyle her işi saatlerce sürümcede bırakmada mana ne şeriyet kimin elinde kabahat kimde sözü ayağa düşüren kim biz bu adamları istemiyoruz. Hemen sözümüzü kabul ettirmeliyiz.

Paşa Mustafa Efendi - O sizin kendi dilsizliğiniz oğlum! Vaktiyle Yeniçeri zorbaları bir kere isteriz dediler mi o dakikada mektupları isaf olunur. Lakin onlar hakikaten mert adamlardı. Onlar asıl Yeniçerilerdi. Siz bir alay vacidedan başka nesiniz.

Kapakçı Mustafa Çavuş - Öyle mi... Lakin bizde sözümüzü geçirecek yolu biliriz. Yürüyün yolaşlar. Bizim işimiz ot meydanında görülmeyecek. Aş öyleyse at meydanından.

Umum - At meydanı at meydanı

Aşir Efendi - (önlerine atlayarak) Aman evlatlar ne yapıyorsunuz? Bu yürüşle her rütbe sarayı umum yaklaştığınızı bilmiyorsunuz!

Kapakçı Mustafa Çavuş - Kaç oradan be ihtiyar! Yolumuzdan çekil.

Aşir Efendi - Hayır hayır yalnız hoca şeriati söylemiyor binayi ilahi yıkılmanın

hukubatı kapalı geçiyor.

Memiş Çavuş - Yoksa bu da Nizam-ı Cedid taraflısı mı?

Aşir Efendi - Değil evlad doğruluk taraflısı beni çiğneyin öyle geçin.

Kapakçı Mustafa Çavuş - Yürüyün be arkadaş bu ahiretlik adamla ne çene yarışı ediyoruz hadi at meydanına

Umum - (yürüyerek) Allah Allah celülü cebbar muhinul zeddar halukül lehy ve nahar üçler yediler kırklar...

Aşir Efendi - (güzergaha yayarak) Sakalımı ieriat yolunda ağarttım 3 defa betül lahira yüz sürdüm sizi bırakmayacağım benim üstüme basında geçin.

Süleyman Çavuş - (ilerleyip) İşte koca babam! Bir tek melip canım var... Fakat kimseye ilişmemek için yemin ettik. (Refik ile kaldırıp yolun kenarına koyar) Güzellikle işine git

Umum - (çekilerek) Allah Allah celülü cabbar mülninül zeddar halukul velehy üçler yediler kırklar kerem ali pirimiz Hacı Bektaşi Veliku Allah lailahe illallah (tekrar ederek çekilir)Hainlerin biri (arkadaşına) bunlar nereye gidiyorlar?

Diğeri - Kim bilir? Belki bam-ı humayuma

Fasıl Saliz Birinci Temaşa Has Oda

- Sultan Selim Salis - Musa Paşa -

Sultan Selim - Sen değil miydin Paşa sen değil miydin ki bana cemiyet değildin dedi... Tehlike salis oldun dedin... Beni aldattın halbuki hainler o vakit İstanbul'a geçmişler. At meydanını tutmuşlar... Şimdi ise iş işden geçmiş.

Musa Paşa - İnayet buyurun Paşam! Kulunuzda bütün insanlar gibi im ve tüknasdan mahrumu benide igfak etmişler. İş alevlenmiş ve fakat münakaşa ile ihtilal bastırılmaz. İrade eyleyin zorbalar kanaat etsin. Kim bilir belki hepsini mahvetmezler sözlerinin nüfusunun görünce marur olurlar dağılırlar ve tehlike hakikatenzair olur.

Sultan Selim - Ah yarabbim yeter yeter Allah'ım bende insanım. Bir insan bu kadar dehşete tahammül etmez.

Musa Paşa - Betanet Padişahım bana ned

Sultan Selim - Nasıl olur merhumlar en ziyade sevdiğim, canım kadar sevdiğim mukarreblerimi ayırmışlar İbrahim nesil Hacı İbrahim, Ahmet Muhtar onlarla aramızda mukale var. Bunları veremem ya ötekiler. Hayır hayır mümkün değil başka ne isteseler istesinler.

Musa Paşa - Şevketlim muktazim zamana mütebahet herşeye hatta ahta peymanı bileceğimden izkar eder. Bugün o yemin edilecek intikahattan nasıl neticeler hasıl olacağı buyurunsun. Altı saat evvel zorbalar mükameyet mümkündü. Lakin şimdi? Nizam-ı Cedid ilga edildikten sonra? Cemiyeti hangi kuvvetle dağıtacağız?

Sultan Selim - Eh ne müşkülü bir mevkiyedeyim söyleyeceğim bir söz var ya 11 büyük adam mahvolacak ya milletin başına dehşetli bir gale açılacak lanet ey saltanat! Meşhur saltanat! Ah ne olur istedikleri saltanat olsa ben olsam

Musa Paşa - Vakit geçiyor efendimiz sukut ile muru eden her dakika bir teht için kabul etmek telafu etmez. Bu zebatı lütfedip kalbi şahaneniz müsterih olsun ki onlar

idam edilecek onları Yeniçerilere teslim etmek Yeniçerileri pay edilecek bir kere bu gaye basılsın.

Sultan Selim - (nagahan) Paşa! Zorbaların talepleri kaimi?

Musa Paşa - (hiran) Muhanesif pek kati padişahım!

Sultan Selim - Peki ne çare? Muvakkat ediyorum. Fakat o üç kişiye dokunmasınlar (giryan). Ah beni rahat bırakınız. (şedid) Haydi defol! Git, durma! O hayinlere söyle, padişah onlar, saltanat kula! Ben her sözlerini ediyorum. Daha istesinler! Beni de istesinler tahtı da istesinler daha duruyor musun? (Musa Paşa gider) Kim var orada? (Bir kız gelir) Baş Mayıncı ile Ser Katibi çağır (karin gider).
Onlar! Hele o çiçerolar. Ah, hayır teslim edeceğim, yapamayacağım. Onların ne cerimleri var? Hep kabahat benim değil mi?..
(Ahmed bekler kalır) Gelin zavallılar! İstediklerinizi biliyor musunuz? Siz ki hiç kimse ölümden kurtaramıyor. Ben ki Sultan Selim selesde kurtaramıyor.

Ahmed Muhtar - (ağlayarak) Hekpayenizde naciz bir zerreyim padişahım! Yolunuza binlerce Ahmed Muhtar seve seve kurban olsun (pabus ile) siz mesut olunuz siz müsterih olunuz! İfnadımız bu ana kadar ibzaar buyurduğunuz lütuflar, mürüvetler hele bu andaki merhametler, letafetler bizi ölüme karşı teşkil edecek.

Sultan Selim - Sus sus bedbah! (gözlerinden öperek) Git Ahmed! Sen de git kendinizi kurtarınız!

Ahmed Efendi - Hayır Padişahım, siz bizim hayatımız, nuyarimizsiniz. Sizi bırakıp gidemeyeceğiz. Bizi af buyur hayatımızın pul değeri bu kadar. Lakin sizin sıhhatiniz bütün alemi İslam için bir emri mukaddestir.

Sultan Selim - Hayır. İstemiyorum. İşte görüyor musunuz? Bir padişaha iki bende seni diye bir muhavaza aciz! Böyle padişahın yanından kaçınız, (ısrar ile) mutlaka firar ediniz. Sizi benim muradımın çeşmi iftiharı idiniz. Sizi benim elimden alacaklar kaçınız belki kurtulursunuz! (Ahmedler gider) Ah, gittiler! Hakikaten gittiler! Hakikaten gittiler. Lakin pek iyi ettiler. Cenabı Hakk'a emanet

olsunlar!.. Of Allah'ım ben neyim? Dün bir sultan idim, bugün? Bugün ise bir cani!..

ikinci Temaşa - Sarayda bir oda

- Ben -

Şakir - Biliyorum... Herşeyi biliyorum. Zaten beni burada tevkif etmekten maksat, başka ne olabilir?!.. Tabi beni öldürecekler! (biraz tefekkürü mütabık) Paşazade idim. Paşazadelikse bu devrin en mabut... en muhtebir payesi idi! Evet çünkü Paşazadeler herşeyden mahsun idi. Hukuku insayeden mutlakiyetle ve oyadar. Muhayeze mücazed kanuniyeden her cehdle bi nazip olan bir muhdeber usul olanımız belayı ikbalini benim ayaklarımın altına sermişti!.. Fakat o mükteine?.. Bu netice ne?.. (haricede gürültüler, pek uzaktan Yeniçerilerin kalanki) İşte bu sesler... Bu kalyonun onlar bizim udvi canımız! Milletin udvi canı! İslamiyetin udvi canı hilafetin saltanatın udvi canı iyi ki Yeniçeriler! Dünyayı titreten Yeniçeriler Osmanlı Hükümeti'ni Viyana'lara kadar ilerleten Yeniçeriler dört büyük devletle birden cenk edip dördüne de galib gelen Yeniçeriler!.. Ah! Ya sonra?.. Padişahlarına isyan eden kanunlarına isyan eden dinlerine, namuslarına isyan eden Yeniçeriler! (hariçden Yeniçeriler kelbenki) Haykırın! İstimmad edin! Lakin ey Yeniçeriler! Artık eskidiniz yıprandınız. Siz aslen neydiniz? Akıbetiniz ne olacak?.. Bir büyük şehzade sizi ve Hûda getirdi... Bir büyük adam bekanıza dua etti... kafir namet Yeniçeriler tarih sizi hatmettiniz mi sayacak siyatinizi mi tahtin edecek?!.. (kapı dışardan zorlanır) Gelirler!.. Beni öldürmeye gelirler!.. Cellatlar geliyor!.. Katiller geliyor!.. Gelin gelin bu kaçak miskiz! İşte bu benim! Bu gamuk, bu kapıda öldürmem sizin pek mimarsa ettiğiniz bir iştir! Beni öldürün bugün! Lakin korkarım bunun sonu pek vahim olacak. Kimde zulmünüz pek mayezez yerlere kadar iteleyecek! (cellatlar kapıyı kırıp içeriye hücum ettiler) Gelin gelin size asla mukamet etmeyeceğim muka karşı acizler gibi çırpınacağım. (Musa Paşa tebdili kıyafetle gelir)

Musa Paşa - Durmayın bugün öldürün! Bu kaza gidip nazamı cedid elbiseni götürün buhrizdir!

Şakir - (irkilerek) Bari bu ses, bu ses... Kulaklarıma yabancı değil! Sen sen, değil mi? Kısa arif, kâse arif.

Musa Paşa - Evet Kaymakam Paşa. (köşeden köşeye kaçarak) Ah padişahım masum padişahım masum padişahım bu arifin riyalarına aklandım. (kapıya koşar) Cellatlar bırakın gideyim padişahıma haber vereyim.

Musa Paşa - Yakmayın çabuk öldürün daha görecek işimiz var. (cellatlar kemende atarlar)

Şakir - (çırpınarak) Ah Yarabbim imdat imdat hayatımın hiç emniyeti yok lakin bu katil padişah katili hayat iki kelime! Padişah (teslimi ruh eder).

Musa Paşa - Gir gir... Pişi ezminde on bir ahdek var. Birini atladık kaldı onu onları tepelemeli, boğmalı, yakmalı Musa Paşa rakipsiz kalacak... Sultan Mustafa Padişah olacak. (cellatları görüp kendini tutar) Çabuk bunun başını kesip at meydanına götürün size rütbe size lütuf size para.

Cellatlar - (cesedi dışarıya sürükleyerek) size rütbe, size lütuf bize para bize yalnız para! (gider)

Musa Paşa - Bu iş bitti asıl düşman İbrahim ketuda onu mahvetmeli, asıl o gebermeli yoksa ben yaşayamam (gider)

Üçüncü Temaşa - At Meydanı

"Eşkiya heyyadı mecbuası ile gülman okuya okuya gelir"

Kapakçı - Piketler arkadaşlar padişah metbu Musa mufakkat etmiş... O hayinleri bize bağışlamış işte birinin başı geliyor, çiğneyin akılsız başlar ayan maskarası olur (mızrağın ucunda Şakir Beyin kellesini getirirler)

Umum - (kelleyi ezerek) Kahrolsun bu bize elbiseyi getiren hainmiş.

Süleyman - işte üç baş daha geliyor

Abdülrahman Ağa - Gözlerim uzaktan seçmiyor biraz yaklaşsınlar. Aha biri Memiş Efendinin kellesi! Mahut ki rekab hamapun ketuhadası

Kapakçı - Anladım padişahımızın zihnini çelenlerin en kalbur üstü geleni... Ya o ne ki kim?

Mustafa Efendi - Öteki?.. O?.. O pek güzel Arapça bilir! Nasıl ki şimdi de

SAYFA: 13

Beğ mazi-i meçhulini çekmiş öyle geliyor ona Sufi Efendi derler rekab-i humayun ders vekili!

Kapakçı - Tanımıyorum.

Abdülrahman - Canım şu eksi mısır eğlencesi

Kapakçı - Tanımıyorum... Şu öteki. Ak sakallı mı kim?

Abdülrahman - Yüzü gözü kan içinde belirsiz. Olmuş. Fakat ben onu sakalından tanırım ona Ebubekir Efendi derler serhane-i hemaliydi darhane emini oldu

Kapakçı - İşte oda belasını buldu (başları getirir)

Umum - Hasinler ders oldu on bire varmağa yedi ister.

Abdülrahman - O?.. Bakın Kedhuda Bey Efendi geliyor ama ne gidiş?.. (Yeniçeri İbrahim Nesim Efendiyi kemal-i hakaretle sürükleyerek getirirler)
Kapakçı - Safa geldiniz koca müştezar devlet! Bu kemal tuce niçin?

Süleyman Çavuş - Vurun be arkadaşlar! Bu herifin her parçası boz giyse akuz değer. (parça parça edrler)

Mustafa Efendi - Ey gidi meşhur arabası paşazade! Sende dört çift barkirli gerdune-i devletle obür dünyaya.

Umum - Beş, bununla beş oldu. Daha altı kurban isteriz!

Bir Yeniçeri - (bir ihtiyarı sürükleyerek) Alın! Bu da lezlam cedid taraflısıdır.

Umum - Olsun, parçalansın (kışıç vurup öldürürler) yok mu başaka hain kalamdı mı?

Kapakçı - (mahlukeye koşarak) Yavuk! Öyle değil böyle yoldaşlar! Öyle herkes gazi olduğu adamı olduracak olursa ise nefaniyet girer. Bana bakın . bizim haberimiz olmadıkça hiç bir ceza yayılmayacaktır anlaşıldı mı? Yoksa idam! (sadrin gelir)

Aşir Efendi - Ey evladlarım! Kahramanlarım! Artık dağılın! Padişaha daî eden, işte her istediğiniz oldu. Diğerlerininde kayıtları görülüp size gönderilecek. Köşelerinize gidip istiharetinize bakmak daha münasip değil midir?

Umum - Dağılalım, dağılalım, evet artık dağılmalıyız.

Bazıları - Yok daha isteyelim, esame isteyelim... Atiye isteyelim...

Abdülrahman - (galibelik arasından) İradı cedid? Birad-ı cedid kalkmalı.

Mettefi Efendi - Zahmet etmeyiniz işte kendileri geliyorlar. (itaate akdi ile mülama gelir)

Arif Ağa - Efendim cemiyet dağılmak için bir şart der meyan ediyor. Malumdur ki Mahmud ve Mustafa Efendiler Hz.'ti Handan el Atma'nın en son evladıdır. Padişahımızın ise zerrini yokdur. Şehzadelere hüdan gerde birşeyi olursa selale-i selatin müntekiriz olacak. Onun için mülama ve askerden ikişer mütamad-ı ithab olunsun da sera-i ihayüne gönderilsin diyorlar.

Ataallah Efendi - pek güzel madem ki cumhur öyle istiyor... Zaten padişahımız her istibgelerine müsade buyurdular. İntihab intihab gönderelim. Aşir Efendi! Siz kabul eder misiniz?

Arif Ağa - Beni af buyurunuz efendim. Refik ül kalb bir adamım. O işin eri değilim!

Ata Ağ Efendi - Siz muhtar efendi, siz der uhde eder misiniz?

Ahmed Honar Efendi - Müsade edin efendim. Malulim alimayi kerem içerisinde daha münasib yok değildi zannederim.

Ata Ağ Efendi - Sedur efendiler! İçinizde bu vazifeye hevağ şekrir kimse yok mu?..

Sadver - (sukût)

Ata Ağ Efendi - Ey sümre-i alime şehzadeler tehlikede, handan hilavetin zeval bulmak ihtimali var! Bu vazifeyi takdir eden yok mu?

Umum - Evet, irad-ı cedid kalksın!

Aşir Efendi - Beği, işte ben, onun refah edildiğini size tebşire sarf padişahdan mezunim. İrad-ı cedid melgadır! Daha paşa talepkâr vavi mi?

Abdülrahman Ağa - Şehzadeleri mihafde etmiyorlar onlara muhafız göndermeli.

Aşir Efendi - Canım efendim, padişaha itimatınız mı yok? Haşa öyle merhametli mervetli bir sultandan şehzadelere sert gelir mi? Hünkarın kendi şehzadesi yok. Efendiler hazretini asıl evlatları gibi seviyorlar.

Umum - Gelir gelir... Muhafız göndermeli... Yoksa...

Kapakçı Mustafa Çavuş - Ne olur ne olmaz, devletli efendiler! Padişah ile asker arasına nifak girdi. Belki şehzadelere suikast olunur. Avukat mesuliyeti siz kabul eder misiniz?

Aşir Efendi - Öyle ise vereyim Şeyh Alaselam Efendiye haber vereyim.

Mettefi Efendi - Zahmet etmeyiniz işte kendileri geliyorlar.
(itaate akdi ile mülama gelir)

Arif Ağa - Efendim cemiyet dağılmak için bir şart der meyan ediyor: malumdur ki Mahmud ve Mustafa Efendiler Hazreti Handan el Atmanın en son evladıdır. Padişahımızın ise zerrini yoktur. Şeyhzadelere hüdan gerde birşeyi olursa selale-i selatin müntekiris olacak. Onun için mülama ve askerden ikişer mütamadı-ı ithab olsunda sera-i ihayüne gönderilsin diyorlar.

Ataallah Efendi - Beğ güzel mademki cumhur öyle istiyor: zaten padişahımız her istib gelirine müsade buyurdular. İntihab gönderelim. Aşir Efendi! Siz kabul eder misiniz?

Arif Ağa - Beni afv buyurunuz efendim. Refik ül Kalb bir adamım. O işin eri değilim!

Ata Ağ Efendi - Siz muhtar efendi, siz der uhde eder misiniz?

Ahmed Muhtar Efendi - Müsade edin efendim. Malulim alimayi kerem içerisinde daha münasib yok değildi zannederim.

Ata Ağ Efendi - Sedur efendiler! İçinizde bu vazifeye hevağ şekrir kimse yok mu?..

Sadver - (sûkut)

Ata Ağ Efendi - Ey zümre-i alime şeyhzadeler tehlikede, handan hilafetin zeval bulmak ihtimali var! Bu vazifeyi takdir eden yok mu?

İNDENKS

Abdülrahman Efendi 5, 6, 12, 13, 14
Ahmed Efendi 3, 4, 7, 10
Ahmed Muhtar Efendi 6, 7, 9, 14
Ali Çavuş 6
Arapça 12
Arif Ağa Efendi 13,14
Aşir Efendi 6, 8, 13, 14
Ata Ağ Efendi 14
Ataallah Efendi 13
Esma Sultan 5
Frenk 1
Hilmi 4
Hoca Mümin Efendi 5
Hz. Handan el Atma 13
İbrahim 7, 9, 12
İslamiyet 3
Kapakçı 6, 7, 8, 12, 13, 14
Kapakçı Mustafa Çavuş 7, 8, 14
Kaymakam Paşa 12
Mahmud Efendi 13
Mettefi Efendi 13, 14
Murat Efendi 5, 6
Musa Paşa 2, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 12
Mustafa Efendi 5, 6, 13
Müslüman 3
Nizam-ı Cedid 3, 6, 8, 9
Oruç Ali 4
Osmanlı Hükümeti 6, 11
Refik Efendi 1, 2, 4, 8
Rumeli Hisarı 3
Sultan Mustafa 5, 12
Sultan Selim 1, 2, 3, 4, 9, 10
Süleyman Çavuş 8, 12, 13
Şakir 7, 11, 12
Şeyhülislam 2, 5, 6
Şevket Mabaad 4, 7
Tuna 3
Umum 6, 7, 12, 13, 14

İNDENKS

Abdülrahman Efendi 5, 6, 12, 13, 14
Ahmed Efendi 3, 4, 7, 10
Ahmed Muhtar Efendi 6, 7, 9, 14
Ali Çavuş 6
Arapça 12
Arif Ağa Efendi 13,14
Aşir Efendi 6, 8, 13, 14
Ata Ağ Efendi 14
Ataallah Efendi 13
Esma Sultan 5
Frenk 1
Hilmi 4
Hoca Mümin Efendi 5
Hz. Handan el Atma 13
İbrahim 7, 9, 12
İslamiyet 3
Kapakçı 6, 7, 8, 12, 13, 14
Kapakçı Mustafa Çavuş 7, 8, 14
Kaymakam Paşa 12
Mahmud Efendi 13
Mettefi Efendi 13, 14
Murat Efendi 5, 6
Musa Paşa 2, 3, 4, 5, 9, 10, 11, 12
Mustafa Efendi 5, 6, 13
Müslüman 3
Nizam-ı Cedid 3, 6, 8, 9
Oruç Ali 4
Osmanlı Hükümeti 6, 11
Refik Efendi 1, 2, 4, 8
Rumeli Hisarı 3
Sultan Mustafa 5, 12
Sultan Selim 1, 2, 3, 4, 9, 10
Süleyman Çavuş 8, 12, 13
Şakir 7, 11, 12
Şeyhülislam 2, 5, 6
Şevket Mabaad 4, 7
Tuna 3
Umum 6, 7, 12, 13, 14

Viyana 11
Yavuz 4
Yeniçeriler 5, 6, 10, 11, 13

İndeks, Resimli Roman'ın Tiyatro asıl metnine göredir.

شکر خند ـ لوحه ٔ خصوصی فطوغرافن صنعتکار معروف (آپولون) ك جکدیکی رسملردن

سلطان سلیم ثالث

تاریخی و ملی پیه‌س

محرری :

علی حیدر امیر

ـ تابعد

رابعلر اولمق ... جناب الله معلومدر که بن ماتمی حبیب اکرمك برودیعهٔ ذی حیاتی اولمق اوزره تلقی ایتدم واوفکرله حرکتدن آیریلادم ... قرنکلرك ترقیاتی سویلیه‌یکز ؛ بزه تطبیقندن حاصل اوله‌جق ایلتکلری آکلاتدیکز ؛ درحال عسکری ، خزینه‌یی اصلاحه تشبث ایلادم . فقط بر دامله اولسون قان دوکمه‌دم ، بوندر مهم ایشلره رفق ایله موفق اولدم ، شیمدی‌ده الله‌دن استعانه ایدرم ،

رفیق افندی ـ پادشاهم ! توفیق الله‌دندر ... فقط تاریخ اویوماز ! فولاغی ، سنز شیاری‌ده ایشیدیرکوزی ، کوروبمز محاکماتی‌ده کوروره ، حافظه‌می الی یوم القیام محتوایی محافظه ایدر ، مفکره‌می اسرارانه تدقیق ومحاکمه ایدر . قراری عادلانه ویریر واجراسنی ایسه اخلافه براقیر . شوملت مرحومه ایچون اقتحام اوله‌جق مشکلات ، سلاطین عظام آراسنده سرافدمزده مستثنا موقع حاضر لیه‌جغنه شبهه یوق . بزه ، بتون صادق تبعه کزله برابر استراحه ایدیبوروز که بوکونه قدر درجه‌درجه اعتلا ایلش اولان شوکت وشکوه اقبالکز بوندن صوکراده مصون زوال اولسون .. بونك ایچون بر آز تأنی ، بر آز بصیرت ، بر آز ثبات ، و زیاده‌سیله جرأت ، شدت ... مروت بیورلسون پادشاهم ! بر خائن قاچمی حکومتك ایکی مهم ترکشی تلف ایتدی . کلدی ، بیوك درده‌ده اردو قوردی ، باب عالی اوستاریه بر الای خذله کوندرمکدن باشقه بر شی یاپمادی . شمدی ایسه جمعیتاری یکی آشدی ، ساعت بساعت ایلریلیور ... هرخطوه‌ده کیدیلرینی پادشاهلردن بر فرقه قارشیلیور ، بو کلیشله بارین آت میدانی طوته‌جقلری شبهه‌سزدر !

سلطان سلیم ـ نه ؟ داها او جمعیت داغیلمادیمی ؟

رفیق افندی ـ خیر پادشاهم ! بالعکس کیتدیکه کسب قوت و حیات ایدرك کلیور ! بلکه بودقیقه‌ده قاپلرله استانبول بقه‌سنه کچمشلردر .

سلطان سلیم ـ ها ! دیمك ایش بودرجه‌یه واردی‌ها ؟ لکن نه ایستیورلر ؟ اسلافك بوزدیغی

ایشدی ده انجمن چالشدیغم ایچون قالتقی ایتمش اولدم !

رفیق افندی — پادشاهم ! بشریتك بر شعبهٔ سفیله‌سی واردرکه ابلیسك حضرت قرآنی وقتیله‌ی کبی ایلك قضالاری ایکاقلاشیرلر ! بو عالم اونلره هر وقت بر سمبر مفسدت کبی کورونیور . خیر اونلرك کوزلرینی قماشدیرنلر فقط شر محبتلرینی تنویر ایدر ! اونلر آتشدن آتشدن حذر لازمدر . چونکه بالکز کندیسی یانوب یتمز ! مقامی ملتزم اولان شیلری دخی یانوب کول ایدر ...

سلطان سلیم — لکن نه یاپهم ! مسئله پك مهم ! عجبا بو آدملر نه ایستیورلر ؟ !

رفیق افندی — اونلرطن اولنورکه اونلر ، مرتب پریلان اورده حرکت ایدیورلر . اونلرجه مطلوب اولان شی ، کیم بیلیر ، بلکه نظام جدیدك رفعیدن ... بلکه‌ده ...

سلطان سلیم — اصلا ، اصلا !..

رفیق افندی — فقط بو ، عاجزلرینك بر خیال باطلی اوله‌بیلیر . اجمالنکه ...

سلطان سلیم — پاشا زاده ! زاده قالدی ؟ ...

رفیق افندی — شیخ‌دی کلیرلر افندمز ! شیخ الاسلام افندیمك قوناقلرنده [متبسم] امور دینیك مذاکراتیله مشغول ایمشلر !

سلطان سلیم — حقیقت موسی پاشانیورز ، ندیرلی بر آدم ! ذاتاً بر از کوونديکم ایکی قطعه اولمردی !

رفیق افندی — ساوت افندمز ! ... بر کون کلوب ده اسلاف کرامکزی تقلیدا [کل نظام طویال زورا یلی ! آیدینك واری ، دیمك مجبور اونلامکزی تقشرع ایلرز ...

[بو اثنا کلیر]

سلطان سلیم — نه وار ؟

قرین — مقام پاشا حضور همایونلرینه شرفدخول ایچون ارادهٔ سنیه‌لرینه منتظر !

سلطان سلیم — سویله کلسین ! [قرین چقار] کوروپورمیسك رفیق ؟ سنك ظنلرك اوهامدن عبارت ! بسمی ذکر اولنان زده بولغی ملائکهٔ مخصوص بر صفتدر .

رفیق افندی — زده شیطانه [موسی پاشا کلیر]

موسی پاشا — لوکنزی جناب پیورمشکز پادشاهم ! ایشدمکی عجله‌دن استدلال ایلدم که اندیشه‌لانمشکز . حالبوکه مهم بر مسئله قطعیاً یوقدر و اوله‌بیلجقدر ! تأسیس کردهٔ جلادتکز اولان عساکر شاهانه بلوکلری عکای نصل محافظه ایتدیلرسه ، حقوق مقدسهٔ خلافتی‌ده اویله مدافعه ایدمکلر ، حتی انجناب ایدرسه او بولده فدای جان ایتمکی جانه منت بیله‌جکلردر .

ملك محمود کبرك هر هانکی بر جهتده ظهور ایدرسه‌ك نهایتی شو وطنه ، شو ملته ایدال ویرمکدر ! خصوصیله بو حقیر بنده‌کزه اعتماد بیورمکز . دنیانك و الك قوتلی ، الك عظمتلی اردوسیله لاخ کاتانه چیقه‌جقمکز کون او قدر اوزاق دکلدر !...

سلطان سلیم — هیهات .... بن توسیع ممالك فکرنده دکلم . بن اتحاد اسلامك ممکن اولدیغنی‌ده ادعا ایتمیورم . زیرا اطمینان حاصل ایتمشم درکه روم ایلینك الك طبیعی حدودی طونه‌در . واحدام اولی تخمینه‌جك ایدیلر ! ممالك مفتوحه‌ایکی دکز آراسنده ، بر از اکسیك بر خط اتصال ایله حصوله کلن او سرحد طبیعی‌یه منتهی اولدقدن صوکرا ! پاپیله حق الك مهم ایشی ، اوراده حرب آتشدن اینه‌رك اعمار ملکه چالیشمق اکده بولنان اراسیك خطوط مدافعه‌سنی قوتلندیرمك ، حکومتك موقع سیاسیسی حالاً ، استقبالاً متین بر نقطه‌یه چیقارمق اوله‌جقدی . فقط بویله بیلمادی . جهانکیرلك نشك مسئله حکومتك موجودیتی قلیچ اوزرنده معلق قالدی ! اونك‌ده سیاسی بك فنالی ، بك مؤلم بیجکدك . شیمدی حدود شمالیه‌مز رجعت ایده ایده خط طبیعی‌یه یاقلاشدی . ایشته بونك ایچون قطعیاً ، توسیع ممالك فکرنده دکلم ! ... دیکرینه کلنجه ، بتون روی زمینه یاییلان مسلمانلری بر مرکز سیاسته ربط ایتمك بر تصور ذاهبانه‌در . فقط اشبو تصوردر ! مع ، اقیه اهل اسلامك داغیلق اولمسی اسلامیتك انتشارینه باعث اولمشدر . مسلمانلر هیچ بر طریقه محیطلرینه اتباع ایتمزلر ، هر اولکاده محیطلرینی کندیلرینه تابع قیلارلر . بو جهتله جاذبهٔ دین مبین ، هر مملکتده بر مرکز اتحاد بولور ، زمرهٔ توحید دمبدم چوغالیر . ذاتاً بو ، طبیعهٔ غیر قابلدر ! و نظام جدید آلایری نعرض ایچون تشکیل اولنامشدر . اونلر وقت حضرده آسایشك تأمینی و تبعه‌مك استراحتی و امنیتی وظیفه‌سیله موظفدرلر . بکی ، بو مقصد حاصل اولدیمی ؟

موسی پاشا — زیاده‌سیله سلطانم ، یاماقلری بازی بولان کری چورن نظام جدید دکل ، کندی ندامتلریدر .

سلطان سلیم — وای جمعیت کری‌می دوندی ؟

موسی پاشا — اوکا شبهه یوق شوکسمایم ، الحمدلله مسئله قپاندی . جناب حق باشقه کدر کوسترمه‌سین .

[سرکاتبی احمد افندی کلیر]

احمد افندی — اشقیا ، اون بیکلره واران موجودیله بویاقه‌یه کچمك اوزره‌در پادشاهم .

سلطان سلیم — نصل ، موسی پاشا ؟

موسی پاشا — حطا ، یاکشلق !

سلطان سلیم — تحقیق قولای ، رفیق ! سن ثم الله سریست دوشون ، دوشوندیکنی الله دوغری سویلین ، معتمدسک . کیت مسئله‌یی تحقیق ایت ، چابق کل [رفیق افندی کیدر] آه ، پاشا ، بیلیورم ، بیلیورم ، سنون بو قالقره سبب ثم حلمدر . بوقسه بویله‌می اولوردی یاری ، یاری ! تختی نصب ایتمك ایچون باشه قلیج چکنلر مسعود اولدی ، ملتك قلب احترامنه رییسز یتاق ایچون و کلاسی بوغدورانلر مسعود اولدی ! خروج علی السلطان قورقوسندن آزاده قالق ایچون فرمشلری قتل ایدنلر مسعود اولدی ! بن ، بن که بو دامله قانلو دوکولسه هرم اولدقجه آغلیه‌جق قطره‌لر بوادلمش بر آدم ؛ نیچون ، نیچون الك طالعسز بن اولیورم ، بو سلیم [...] ، عتبهٔ الوهیتکه آلی آیچیق ، قلبی پاك چیقمقدن باشقه غرضی اولمیان بو عاجز پادشاه ، ... سویله ، سویله احمد نیچون بویله اولیور ؟.. هر کسك بنون قباحتلری کندی مافوقه اسناد ایتمسی نه درجه‌یه قدر محقدر ؟ نی جرم ، مقادرین کی بو یوندیلر ؛ ایلك نامداشمی عاریه میدانلرندم ارکك اولق اوزره یتشدیردیلر ! بو قباحت نم می ؟.. او قصبات بوزلدی !.. [متصل اوطه‌یه کیروب قپوی قپار .]

موسی پاشا — شوکشاب افندمزك مرض توهملری صوك زمانلرده ایچه ترایدایتدی . قلب شاهانه‌لرینك ام ورحمك هیچ بر سوز سویلمه‌سی ، یانلرنده فی مابعد احوال حاضر ودن بحث اولونیه‌جق ، اصرارایله صورسه‌لر بیله خیلی طرفلر موضوع بحث ایدیله‌جك ، خصوصیله رفیق افندی تحقیق مسئله‌یه کیتدی ، احتمال قاخیرلاه کلمه‌جك ، حضور ، قطعیاً چیقار یلامایدر ؛ هادی هرکس وظیفه‌سی باشه چکیلسین ، احمدك ! احمد افندی ! سر ایکیکز ، ذات شاهانه‌نی تعقیبدن بر آن فارغ اولمایك پادشاهمزك هر وقت اکلی معتاد بیوردقلری زهرك مقدارینه صوك درجه دقت ایدیکز ، و حتی ممکن اولدقجه اوتوندرمه‌جالیشك . دماغ شاهانه‌لری الك زیاده تحریب ، جملهٔ عصبیه‌لری الك زیاده تحریك ایدن بوندرجی نسنه‌در .

احمدبك — زوالی پادشاهمز ، پدرلری کبی سیه بخت ، بز کیدیورز ؛ وجدانی اولدیغنه شبهه اولمیان سنون امرلرکزی ایفا ایتمه‌جالیشه‌جغز . جناب حق پادشاهمزی بزه ، سزی پادشاهمزه باغشلاسین . [موسی پاشادن ماعدا همیسی چیقار .]

موسی پاشا — آمین !.. فقط بودمالك مادیسه ! چوجقلر ! صقالی صیلر ! وجدانی کیم غائب ایتمش که موسی پاشا یولسون ! هم نه حاجت ، ایشه سلیم ثالثده وجدان وار ، بناءً علیه راحت یوقلر ! موسی پاشاده ایسه بالکز وجدان یوق ، فقط اوندن باشقه هرشی وار ، علی الخصوص یاره !.. علی الخصوص ذکا !.. ناعلا !.. حادثه مقصده دوغری اوچار کبی

قوشیور ، پادشاه رحمت ایدییور ! بوقدر انسان عابدلی ایچنده بالکز بن وارم ، هرشیئی بیلن ، هرشیئی کورن بالکز بن ! هاه هاه ! خواجه منیب افندی ، شیخ الاسلام تألیف ایدوب ملته هدیه ایتدی ؛ نیزده سرر سلطنته عاجزانه برسلطان بورجم وار !

[صاغ طرفده‌کی جامی قپویه اسما سلطان کیر]

اسما سلطان — دیمك که مقصد حاصل اولمه‌جق کبی کوروییور .

موسی پاشا — آو ! بوداده ، سر ؟.. فقط ، اوت ، ثبات ، متانت هرمشکلی آسان ایدر افندم . عون باری ایله [یواشجه] برادر غایکزك سلطان مصطفای رابع عنوانیله خلیفهٔ روی زمین اولمه‌جی زمان یك یقیندر .

اسما سلطان — آه.. عجبا .. زوالی برادرم ، نه‌اوقو ، نه‌یك ، بالکز تخت ، تخت !.. لیس عبدالرحمن نه‌لرده ؟

موسی پاشا — اختلالی اداره ایدن اودر افندم ! مصطفی افندی‌یی کوندردم ، اوده خواجه اولمق صفتیله ، یکیچریلرك دینه ، تعصبنه دوقونه‌جق وعظلرله ایشی ایلریلتمکه سعی ایدییور .

اسما سلطان — بوقاری طرف نه‌حالده ؟

موسی پاشا — اوبله درین براوخوده که سرایك ایچرسنده دون دولابلردن بیله یکر ! هرکوشه‌دن تحریدینه دقت ایدلمشدر . بوندن بویله معلوماتز اولمقسزین بر لفظ ایشتمسی ممکن دکلدر . جهات سته ، اوکاطوغرو آچیلمش بر کوز کیدر ؛ بالکز کندیسی اوبویور ، بنده‌کز شیمدیلك مساعده بیوریکز افندم ، آز سویله‌جك لفظ چوق ایش کوره‌جك بر ساعده‌ز .

اسما سلطان — بی بر اقامکزی رجا ایده‌رم ، نیته احتیاجکز وارمی ؟

موسی پاشا — شیمدیلك یوق ! ایلك مژده‌یی ایشتدیککز وقت بر بخشیش غایت بیوریله‌جقنه امیم . [موسی پاشا کیدر .]

« ایکنجی تماشا — آت میدانی »

[باغی ، — سرکرده ، مرادزاده مراد افندی ، — یکیچریلر — اهالی ، — منادیلر — سلطان عجلوه]

منادیلر — [طرف طرف ندا ایدرك] ای امت محمد ! کلار آچیلسین ، هر کس ایشنه کوچیله مشغول اولسون ! هیچ بر کیمسنه‌یه ضرر دوقونه‌جق ، هر کس اوجاغك حمایه‌سی آلتنده‌در !

مراد افندی — ای یکیچریلر ! پادشاهمز ، سنون ارزولریکزی قبول ایتمکه مهیادرلر ، بکا سویلیك بورایه طوپلانمقدن مقصد نه ؛ ملك خصلت خنکارلغز سزه اول امرده برجمعیت

کوندردی ! اوجمعی قراقچی مصطفی آغا تعقیب ایتدی . سز هیچ برشه صاغلام جواب ویرمدیکز نه ایستیورسکز آچیق سویلیك !

قاچقی — نه ایستدیکمزی بك اعلا بیلیورسکز ، نه ایسه بردها سویلیه‌لم : نظام جدیدك رفعنی ایستیوز .

مراد افندی — عموم طرفندن مرخص میسك ؟

قاچقی — اوت ، اویله دکلمی یولداشلر ؟

یکیچریلر — نظام جدیدی ایستهمیوز . . عدالتی ایستهمیوز . . عساکر شاهانه قالقسین

مراد افندی — بکی کیدوب شیخ الاسلام افندی‌یه عرض ایلدیم . . .

قاچقی — طوریکز بو قاچدی عرض اقدم ! . . سز بوراده‌ری اویالایوب وقت قزانمق ایستیورسکز . نوبت اول دوت کره عرض ایتدیلر . بونده‌ده قولاق آسان اولمدی . سزی بر آدم یله براقالم !

مراد افندی — فقط بم نه جرم وار ؟

علی چاوش — او ، اینشه صدرین افندیلر کلیور ! خیر خبر ایتشاه . . .

[احمد مختار و عاشر افندیلر کلر]

عاشر افندی — مزه‌سزده ای صادق عسکرلر ! سهر بو امتك نه کوز بیکی قاله جقسکز ؟ ایشته فرمان همایون ، خلیفه حضرتلری هر دردلو آمالکزی قبول بیوره جقلریی وعد ایلدیلر . آیك ، بوزدکزه کوتوکزه سورك !

عموم — اوقویك . . اوقوسونلر . . .

احمد مختار افندی — بو فرمان شاهانه‌لرنده پادشاهمز بیوریورکه ، دولت علیهٔ عثمانیك عسکری ولکر یکیچریلر در !

عموم — یشاسون پادشاهمز !

احمد مختار افندی — کندك ، نظام جدید ملغادر !

عموم — عدالت ، عدالت ، یشاسون پادشاهمز . . .

احمد مختار افندی — عدالت قائمدر .

عموم — دیانت . . دیانت . . یشاسون پادشاهمز . .

احمد مختار افندی — حمیتك هنوز اولوری پادشاه بیلمك ایستیور . . جمله‌سنی ده اسعاف ایده جکمزی وعد اولنیور .

عبد الرحمن آغا — [علیه‌لق آراسندن] دفتر . . دفتر . .

قاچقی — بیوروك خواجه افندی حضرتلری ! بو دفترده اسملری یازیلی اولان شخصلر پادشاهمزك اطرافنی صاردیلر ، کندیلرنه دنیاسی کوستره‌دیلر . بونلری اوقو ، دیری مطلقا شوکتماب افندمزدن ایستریز !

احمد مختار افندی — دفتری آلیر ، بونلری . . [اوقور] ! . . فوجه مستشار دولت اذاجاء القضاء عمی البصر . . اك باشده ابراهیم کتخدا !

قاچقی — اوت هر ایشك باشی بو آدمدر .

احمد مختار افندی — صوکرا بحریه ناظری حاجی ابراهیم افندی . .

قاچقی — کزلی صیتمه ! . .

احمد مختار افندی — رکاب همایون کتخداسی محسن افندی . . رئیس الکتاب وکیلی احمد صدق افندی ! ایراد جدید دفترداری احمدك ! شهر نحانه امینی ابوبکر افندی . . والده کتخداسی یوسف آغا . . . اندرونده سرکاتبی احمد افندی . . . بابینجی احمد مختاربك . . . بوستانجی باشی شاکر بك . . . اون قپانی ناظری لطف الله افندی . . . اون بر کشی ، اون بر موته محکوم ! بونلری ایستیورسکز اویله‌می ؟ بکی ! قائممقامپاشایه کتوردیم ، عرض عتبهٔ علیا قاسم ، نقد شریعت محمدیه نامنه رجا ایدرم ! باشقه‌کوه جاورانه مدار ، ویرمیکز ! اوساغلغ شان و شرفی مرتبه محافظه ایدیکز . [کیدر] .

قاچقی مصطفی چاوش — [مصطفی افندی‌یه] خواجه افندی ! اویله مراشی ساغلارجه بیوروغمده ، راشده معانه ، شریعت کیمك الندن ؟ فاحشه کمده ، سوزی آیغه دوشورن کیم ؟ . . بو آدملری ایستهمیورز ، هان سوروزمزی قبول ایتدیرمیز .

مصطفی افندی — اومیرك کنه‌دی دیلیه‌لکمکز اوغلوم ! وقتیله بکچری دوربارنی ترکه ایستهرز دیدیلرمی اوزقیقه‌ده مطلوبلری اسعاف اولنوردی . لکن اونلر حقیقة مرد آدملردی اونلر اصل بکچریلردی . سز بر آلای باغرجی‌دن باشقه نه‌سکز ؟ !

قاچقی مصطفی چاوش — اویله‌می ! . . لکن زد سوزمزی کچیرمك یولی بیلیرز ! بوروریك یولداشلر ، بزم ایشمز آت میدانده کوروله‌جك آرش اویله ایسه آت میدانه ! .

عموم — آت میدانه ، آت میدانه !

عاشر افندی [اوکلرینه آتیله‌رق] — آمان لولادن ، یلمیورسکز ! بو بوروبشله هرخلوه سرای همایونه یالاسه‌لمکزی بیلمیورسکز !

قاچقی مصطفی چاوش — قاچ اوردن ، اختیار ! یولدن چکیل

عاشر افندی — حیر ، حیر ! باشکرده خواجه شریعتی سویلیور ، بنای الهی رشته‌نك

عقوباتی قالی کچیور ؟

عیش جاوش — یاقه بوده نظام جدید طرفلیسی می ؟

عاشر افندی — دکل اولاد ! دوغرولق طرفلیسی ! نی چیکنه‌یك اویله کچیك ...

قاضی مصطفی جاوش — یوزویك به آرقداشلر ، بو آخر تلك آدمله ، چکه‌یارشی ایدییورز ؟

هادی آت میدانه ...

عموم [یوزویه‌رك] — الله الا الله جلیل الجبار معین الستار خالق اللیل والنهار اوجلر یدیلر قرقلر ...

عاشر افندی [کندرکاهه‌یاهدرق] — صفالی شریعت بولنده آغاریدم . اوچ دفعه بت الهی به یوز سوردم ! بنزی براقیوجغم ، بم اوستومه باصیلیده کچیك !

سلیمان جاوش [ایله یاپوب] — ایشته قوجه بابا ! بر تکمه‌لك حالك وار ، فقط بر کیسه‌یه ایلیشمه‌مك ایچون بیز ایشدك [رفقی ایله قالدیرودت یولك کنارینه قویار] کوزلنکله ایشکه کیت !

عموم [چکه‌رك] — الله الا الله جلیل الجبار معین الستار خالق اللیل والنهار اوجلر یدیلر قرقلر کرم علی بیرجاجی کتاش ولی هو الله الا الله [تکرار ایده‌رك چکیلیرلر] .

اهالیدن بری [آرقداشه] بونلر نه‌یه کیدییور ؟ ...

دیکری — کیم بیلیر ؟ ... بلکه باب همایونه ...

فصل ثالث

برنجی تماشا — خاص اوطه

— سلطان سلیم ثالث — موسی پاشا —

سلطان سلیم — سن دکلیدك پاشا ؟ سن دکلیدك که بکا جمعیت داغیلدی دیدك ... نهلکه زائل اولدی دیدك ... نی آلداندك ، حالبوکه خانلر اووقت استانبوله کچمشلر ، آت میدانی طوتمشلر ... شیمدی ایسه ، ایش ایشدن کچمش ...

موسی پاشا — عنایت بیوروك پادشاهم ! قولکزده شون اسانلر کبی عجز ونقصاندن مخلوقم ، نی ده اغفال ایتمشلر ، ایش علوتمش ! فقط منافقه ایله اختلال باشدیرمز ... اراده ایلیك ، زورلر قناعت ایتسین ، کیم بیلیر ، بلکه هسنی محو ایتمزلر ، سوزلرینك نفوذنی کوروبجه مغرور اولورلر ، داغیلیرلر ... ونهلکه حقیقة زائل اولور .

سلطان سلیم — آه ، یارب ، یتد ! اللهم ... بر انسان ایسه بو قدر دهشته تحمل ایده‌مز !

موسی پاشا — متانت پادشاهم متانت !

سلطان سلیم — [دفتره نظر انداز] نصل اولور ؟ ... ملعونلر اك زیاده سودیکم ، خانم قدر سودیکم ، مفورلر می آیرمشلر ! ابراهیم نسیم ، خاجی ابراهیم ، احمد مختار ... بونلرله آرامزده مقاوله وار ! بونلری ویره‌م ... یاوزه کیلر ! ... خیر ، خیر ، ممکن دکل ، باشقه‌ایسترسه ایسته‌سینلر ...

موسی پاشا — شوکتلو ! مقتضای زمانه مقاومت هر شیئی ، حتی عهد وپیمانی بیله حکمندن اسقاط ایدر . بوکون اوبنه ایدیلیجك انقیاددن نصل نتیجه‌لر حاصل اوله‌جغی ملاحظه بیوروله‌سون ، آلتی ساعت اول زورلره مقاومت ایتمکدی ، لکن شیمدی ؟ نظام جدید التا ایدلدکدن سکره ، حمیدی هانکی قوتله طاغته‌جقز ؟

سلطان سلیم — اوخ ، نه مشکل بر موقعده‌م ! سویلیه‌جکم سوز وار ! یاوزن بر بیوك آدم محو اله‌حق ، یا ملتك باشنه دهشتلی بر غائله آچیله‌جق ، لعنت ای سلطنت ! مشئوم سلطنت ! آه ، نه اولور ایستدکاری سلطنت اولسه ! بن اولسه‌م ...

موسی پاشا — وقت کچیور افندم ! سکوت ایله مرور ایدن هر دقیقه پای تخت ایچون تابی قبول ایتمز بر زیاندر . بوذواتی لطف ایدك ! قلب شاهانه‌کز مستریح اولسون که اونلر

اعداء ایدلیمحك ، اونلری یکیچریلره تسلیم ایتمك یکیچریلری پایه‌لندیردجك بر کره بوغاله
باسیلسین ...

سلطان سلیم — [آکهان] پاشا ! زورمالرك طلبلری قطعی می ؟

موسی پاشا — [حیران] مع الأسف یك قطعی پادشاهم ! !

سلطان سلیم — یکی ، نه چاره ؟ موافقت ایدییورم ، فقط او اوچ کشی‌یه دوقونماسینلر
[کریان] آه ، بی راحت براقمکز . [شدید] عابدی دفع اول ! کیت ، طورمه !
اوخاشمه ، سوبه ، ایدشاه اولمك ، سلطنت کولمه ! بن هر سوزلرینی قبول ایدییورم . داها
ایسته‌سینلر ایسه ، ایسته‌سینلر تختی‌ده ایسته‌سینلر داهادوریورمیسك [موسی پاشا کیدر .]
کیم وار اورادة ؟ [بر قپوجی] باش مابینجی ایله ، سر کاهیه چاغر ! [قپوجی کیدر]
اونلر ! هله اونجارلر ! آه ، خیر ، تسلیم ایتدیمه‌سکم ، یاپه‌جغم . اونلرك نه جرملری وار ؟
هپ قباحت بم دکلی ؟ . .

[احمد یکلر کیر]

کلك زواللی ! ایشدیکزی ، بیلیورمیسکز ؟ سزی هیچ کیمسه اولومدن قورتارامیور ،
بن‌ده ، سلطان سلیم ایله‌ده قورتارامیور .

احمد مختار بك — [آغلایرق] خاکپایکزده‌یم ، وذره‌یم پادشاهم ، بولکزه‌یکلرجه
احمد مختار سوه ، سویه قرآن اولسون [یاوز الله] سز مسعود اولکز ، سز مستریح
اولکز ! سولی الدمز ! بو ، قدر اقبال بیوردیغکز لطفلر ، مرحمتلر هله بو آنده‌کی
مرحمتلر ، یاشلنمز بزی اولومه قارشی تشجیع ایتدیجك .

سلطان سلیم — صوس صوس بدبخت ! [کوزلرندن اوپرك] کیت ، احمد ! سن ده کیت
کیتدیکزی قورتاریکز !

احمد افندی — خیر پادشاهم ، سز بو حیاتغه ، نورغمز سکز . سزی براقوب کیدمه‌یه‌جکز ،
بزی عفو بیورك ، حیاتمزك پر بول دکری یوقدر . لکن سزك حیاتکز بتون عالم اسلامه‌ایچون
بر امن مقامیدر .

سلطان سلیم — خیر ، ایشته‌میورم ، ایشته کوریورمیسکز ، بر پادشاه‌ایکی بنده‌سنی بله
محافظه‌دن عاجز ، نه‌یه پادشاهلك یاپدن قاچیکز ؟ [احمد ایله] مطلقا قرار ایدیکز ، سز
بم سرمایه‌لك جسر افتخارم ایدیکزه سزی بم الدن الله‌جغلر ، قاچیکز ، بلکه قورتولورسکز .
[احمد کیدر] آه ، کیتدیلر ! حقنه کیتدیلر ... لکن بك آی ایتدیلر ، جنان حقه امانت

اولسونلر ! . . اوف ، اللهم ! بن‌ده‌یم ؟ . . دون بر سلطان ایدم . . بوکون ؟ بوکون ایسه
بر حیاتی ! . .

[ایوان ، چکیلیر .]

ایکنجی تماشا — سرایده براوطه

— بك —

شاکر — بیلیورم ... هرشی بیلیورم . ذاتاً بی بوراده توقیف ایتمکدن مقصد ، بلکه
اولهبیلیر ! . . طبیعی بی اولدیرمکلر ! [بیاز تفکری متعاقب] پاشازاده ایده ، پاشازاده‌لکسه
بودورك الشمغبوط ... الشمعتبر بر پایه‌سی ایدی ! اوت ، چونکه پاشازاده‌لر هرشیدن مصون ایدی
حقوق انسانیه‌دن مطلقیتله وایه‌دار . مع‌هذا مجازات قانونیه‌دن هرحیثه بی نصیب اولان مختار
انجق پاشازاده‌لر ایدی ! . . نازونعیم ایچنده یشاردم ، هرکس بکا حسودانه نظردی ، حیات ، اك
واصل اولنه‌مز بالای اقبالی بکا ، تم ایاقلرمك التنه سرمشدی ! . . فقط اومیدانه ... بو نتیجه
نه ؟ . . [خارجده کورولتیلر ، بك اوزاقدن یکیچریلرك کلباتکی] ایشته بوسلر ، بوکلباتك اونلر
بزم عدوی جانمز ! ملتك عدوی جانی ! . اسلامیتك عدوی جانی ، خلافتك ، سلطنتك عدوی
جانی ! . . ای بی‌یکیچریلر ادنیالر ، ترزن یکیچریلر ، عثمانلی حکومتی وپایه‌لرندن یکیچریلر
دوت بیوك دولتك پردن جنك ایدوب دردینده غالبکلر یکیچریلر ! . . آه ، لاسکره ، نه
پادشاهلریه عصیان ایدن ، قانونلریه عصیان ایدن ، دینلریه ناموسلریه عصیان ایدن یکیچریلر
پادشاهلری اولدورن ، قانونلری بیقان ، دینلری آیاق التنه الان یکیچریلر ! [خارجدن
یکیچریلرك کلباتکی] جانیمزك ! استمداد ایدك ! لکن ای یکیچریلر ! ارتق اسکیدنکز یرامدیکز
سزاصلاً نه ایدیکز ؟ . . عاقبتکز نه اولهجق ؟ . . بر بیوك شاهزاده سزی وجوده کتیردی ... ر
بیوك ادم قاکزه دعا ایتدی ... کافر نعمت یکیچریلر ، تاریخ سزك خدماتکزی سایه‌جق
سیئاتکزی می تلعن ایدهجك ؟ ! . . [قپودیشاردن زورلانیر] کلیورلر ! . . ای اولدورمکه کلیورلر ! .
جلادلر کلیور ! . . قاتلر کلیور ! . . کلك ، کلك بوغه‌جق میسکز ! ایشته بوسوه ! بوحق ، بوغوب ده
اولدورمك سزك بك مهارتکه ایشدنکز برایشدر ! ای اولدورك بوغك ! لکن قورقارم بوك صوکی
بك وخیم اولهجق ، کندی ظلمکز بك مغرور زلزله‌قدر ایله‌جق ! [جلادلر قپویی دیروب ایچری یه
هجوم ایدرلر] کلیك کلیك سزه ایسلا مقاومت ایتمه‌جکدر ، بونه قادر بی عاجزلرکی جرم شبهه‌جم ...

[موسی پاشا ، بر قاچ قاپقه‌کلر]

موسی پاشا — دورمایك ، بوغك اولدوروك ! بوغازه کیدوب نظام جدید ایشه‌سی کوکورن

بوحرمدر!

شاکر — [ایرکلەرك] بارق بوسس ، بوسس .... قولاقلرمه بیانجی دکل ! سن ، سن دخی قیصاحریف ! کونه حریف ! موسی پاشا ! اوت قائمقام پاشا ! [کوشەدن کوشەیه قاچارق] آه پادشاهم ! معصوم پادشاهم بوحرمك زمارینه الدانمك ! [تپویه قوشسار] جلادلر ! براقك کیدیم ! پادشاهه خبر ویریم !..

موسی پاشا — قومایك ! چابوق اولدورك دها کوزمجك ایشکزوار [جلادلر کندی اتارلر]

شاکر — [چیرپنارق] آه .. یازق ! امداد ، امداد ! حیاتمك هیچ اهمیتی یوق !.. لکن بوقاتل .. پادشاه قاتلی اولەجق !.. [دوشر] براز .. اللهم — براز حیات !.. ایکی کلمه !! پادشاه ... [تسلیم روح ایدر]

موسی پاشا — کیرکیرك ، یشی عزمده اون بر خندق وار ! بری اتلادق ، قالدی اونی !.. اونلری سپەلەمك ، بو عملی یاپانلری قالەحق !.. سلطان مصطفی پادشاه اولەجق [جلادلری کوروب کندیسی طوتار] چابق ! بونك باشنی کسك ، آن میدانه کوتورك ! سزه رتبه سزه لطف ! سزه مارە !..

جلادلر — [جسدی دیشاری سوروکلیه رك] سزه رتبه ! سزه لطف ! بزه مارە ! زه الکز باده ! [کیدرلر].

موسی پاشا — بوایش بتدی ! اصل آزبلی دشمن ! اهیم کتخدا اونی محو ایتمك اصل اوکبر ملی بوقەدن بشایلام ! [کیدر].

اوچنجی تماشا — آت میدانی

«انتقا هیئت مجموعەسیله کلیانك اوقوبه اوقویه کلیر»

قاضی — یکشلر ! ارقداشلر پادشاه مطلوبمزه موافقت ایتمش ... اوخاشلری زه باغشلامش اوجنده شاکر بك کلمسی کتیردلر [کلیر]

عموم — [کلدی ازه دك] قهراولسون ! بوزه البسه ی کتیرن خائنمش !

سلیمان — ایشته اوپهاق دها کلیور !

عبدالرحمن آغا — کوزلرمه اراقدن سحمه یور ! بر از یاقلاشسینلر ! ها ، بری نمش افندیمك کلمسی ! معهود کاب هایون کتخدالری !

قاضی — آکلادم ، پادشاهمزه دخی جلتمك اك قالیور اوستی کلمی .... یا اونه کی کیم ؟

مصطفی افندی — اونه کی ؟ .. او ... او بك کوزل عربەجه بیلیر ! اصل کشیدی ده

(مات) نك ماشی مجهولنی چیکمش ، اویله کلیور ! اوکا صوی افندی دیرلر ، رکاب همایون درس وکیلی !

قاضی — طامیبورم .

عبدالرحمن — جانم ، شو اسکی مصر بکلکجیسی !..

قاضی — طامیبورم .. شو اوتەکی ، آق صقالی کیم ؟..

عبدالرحمن — یوزی کوزی قان ایچنده بلیرسز اولمش . فقط بن اونی صقالندن طانیرم اوکا ابوبکر افندی دیرلر ؛ ضربخانه حالیدی ، ضربخانه امینی اولدی .

قاضی — ایشته اوده بلاسنی بولدی [باشنی کتیریر لر] .

عموم — خائنلر دوت اولدی ، اون بره وارمەدها بدی ایستر .

عبدالرحمن — او ؟.. باقك کتخدا بك افندی کلیور ... اما نه کلیش !..

[یکیچریلر اباسیم سیم افندینی کال بتارتمه سوروکلیه رك کتیریرلر]

قاضی — صفا کلدیکز ، قوجه مستشار دولت ! بو کال نوجه بیچون ؟..

سلیمان چاوش — اوروك یه آرقداشلر ! بو حرمك هر پارچەسی یوز کیسه آقچه ذکر [پارچه پارچه ایدر]

مصطفی افندی — ای کیدی مشهور آرابەسی باشی زاده ! بس ده دورت جفت بارکیلی کردونهٔ دولتله اوبر دنیایه !

عموم — بش ، بونکله بش اولدی ، دها آلتی قربان ایستر !

یکیچری — [اختیاری سوروکلیه رك کتیره رك] آلك ! بوده نظام جدیدطرفلیسیدر

عموم — اولسون ، پارچەلانسین [قلیج اوروب اولدیررلر] بوقی بشقه خائن قالمادیمی

قاضی — [محل وقعەیه قوشارق] بوقی ! اویله دکل یولداشلر ! اویله هر کس غرضی اولدیغی آدمی اولدوره جك اولورسه ایشه نهایت کیدر ، بکا باقك ؛ بزم خزینه اولمارقه هیچ بر جزا بایلمیه جقدر ! آکلاشیلدیمی ؟ بوقسه اعدام !..

[صدرین کلیر]

عاشر افندی — ای اولادلرم ! قهرمانلرم ! آرتق داغیلك ! پادشاهه دعا ایدك ، ایشته هر ایستدیککز اولدی ، دیکرلرینك ده قیدلری کوروبوب سزه کوندریله جك . قشلەلرنکزه کیدوب استراحتکزه باقیق دها مناسب دکلیدر ؟

عموم — داغیلەلم ، داغیلەلم . اوت آرتق داغیلمالی یز ؟

یمنیاری — یوق دها ایستیه لم ، اسامه ایستیه لم ... عطیه ایستیه لم ...

عبدالرحمن — [غلبەلق آراسندن] ایراد جدید ؟ .. ایراد جدید قالقمالی !

نومرو: ۳ - برنجی سنه بهاسی ۵ غروشدر ۱ مایس ۱۳۲۵

رسملی رومان

Directeur: Faik Sabri مدیری: فائق صبری

ـــــ دیلی رومان ـــــ

عموم — اوت ، ایراد جدید قالمسین !

عاشر افندی — یکی ، ایشته بن ، اونك رفع ایدلدیکی سوره تنبیه صدر پادشاهیدن مأذوم ، ایراد جدید ملغادر ! داها بشقه طلبکز وارمی ؟

عبدالرحمن آغا — شهزادهلری محافظه ایتمیورلر اونلره محافظ کوندرملی .

عاشر افندی — جانم افندم ، پادشاه اعتمادیکزمی یوق ؟ حاشا ، اوپله مثلی مرزوقی وسلطانلدن شهزادهلره ضرر کلرمی ؟ جنکارك کندی شهزادهسی یوق . افندیلر حضراتی اصل اولادلری کبی سویورلر .

عموم — کلیر کلیر ، محافظ کوندرملی .. یوقسه ...

فائقی مصطفی جاوش — ایمور ، اولماز ، دولتلی افندیلر ، پادشاه اطه عسکر آرات ایتمق کردی ، بلکه شهزادهلر سوء قصد اولنورسه اووقت سوایقی سز قبول ایدرسکز ؟

عاشر افندی — اوپله ایسه وارمیم شیخ الاسلام افندی یه خبر ویریم .

مصطفی افندی — زحمت ایتمکز ، ایشته کندیلری کلیورلر .

[عطاالله افندی ایله ملاکلر]

عارف آغا — افندم ، حضرت داغیلمق اجون بر شرط درمیان ایدییور ، معلوم دوکه عموم و مسلمانلر افندیلر حضراتی خاندان آل عثمانك اك دوك اولادیدر ، پادشاهمزك ایسته دیکی یوقدر ، شهزادهلره خدانکرده بر شی اولورسه بلاده سلاطین متقرض اولاجق ، اونك اجون علما و عسکردن ایکشر معتمد انتخاب اولونوب ده سرای همایونه کوندریلسین دیییورلر .

عطاالله افندی — پك کوزل ، مادام که جمهور اوپله ایستیور ... ذاتاً پادشاهمز هر ایستدیکمزی مساعده ییوردیلر ، انتخاب ایدوب کوندرملی ، عاشر افندی ! سز قبول ایدرسکز ؟

عارف آغا — بی عفو بیوردوکز افندم ، رقیق القلب بر آدم ، از ایشك اری دکل !

عطاالله افندی — سز ، مختار افندی ، سز درعهده ایدرمیسکز ؟

احمد مختار افندی — مساعده ایدرك افندم ، معلوم ، علمای کرام ایچ بسته داها مناسب یوق دکلدر ظن ایدرم .

عطاالله افندی — صدور افندیلر ! ایچکزده بو وظیفه خواهشکر کیمسه یوقمی ؟ ..

صدور — [سکوت]

عطاالله افندی — ای زمرهٔ علما ، شهزادهلر نهلکدهٔ خاندان خلافتك زوال بولمق احتمالی وار ! بو وظیفهٔ تقدیر ایدن یوقمی ؟ .

— ۲ —